

Bábel, avagy a VITRUM LUX projekt

Czinege Kata

Pécsi Tudományegyetem, Művészeti Kar

Tárgyalkotás, Üveg specializáció, MA I.

Gáspár György DLA, egyetemi adjunktus, az üveg specializáció vezetője

Pécs belvárosa alatt egy IV. századi nekropolisz húzódik, ahová a város keresztény lakói temetkeztek. A kétezres évek elején tárták fel a sírkamrák nagyrészét, amit az UNESCO a világörökség részének nyilvánított. A Cella Septichora egy kápolna, amit több sírkamra vesz körbe. A sírkamrákban megtalált festmények, tárgyak, és csontok fontos ókori leletek. A katakombákban rendszer megtekinthető a nyilvánosság számára is, mivel egy modern látogatóközpont épült fel körülötte, a Pécsi Tudományegyetem egyik építészprofesszora, Bachman Zoltán tervei alapján. A Cella Septichora felett egy nagy üvegtető húzódik, ami betekintést nyújt a járókelőknek a lelet belsejébe, és rengeteg természetes fényt juttat a látogatóközpont belső terébe.

2024 tavaszi félévében kaptunk lehetőséget felkészülni egy kiállításra, amit a Cella Septichora területén rendezhettünk be. A kiállítás témája „az ókori idők” volt, ehhez a tézishez kellett kapcsolódnunk a munkáinkkal. A projekt főleg az üveg specializáció hallgatóit érintette, mivel egy üvegpoharat is találtak az ókori leletek közt. Kimondottan az üveg többretegű fogalma vált a fókuszponttá; egyedi elgondolásainkat összefűzve, fél évig dolgoztunk együtt ezen a projekten.

A pannóniai romokból indult ki a kutatásom. Ilyen provinciális romok többek közt a budapesti Aquincum, vagy a Gorsium Tácon. Ezek jellemzően már csak alaprajzai az egykori városoknak, mivel már csak a falak alja maradt meg. Kirajzolódnak az utcák, templomok és a házak, így el tudjuk képzelni, milyen lehetett egykor ott élni, ezzel könnyedén rekonstruálhatjuk a történelmet. Jellemzően ezekről a romokról készülnek makettek, vagy 3d modellek, amik a kutatókat és a látogatókat segítik jobban megismerni a terület egykori állapotát. A Cella Septichorának is van makettje, amin látható, hogy nézhetett ki valaha a kápolna. Ezek a makettek inspiráltak engem, hogy a diplomamunkámhoz hasonló terepasztal szerű plasztikát készítsek.

Mikor a Bábel darabjain dolgoztam, már egy hosszú kutatás végén jártam, éppen befejeztem a diplomamunkámat, mikor elkezdtem tervezni a projektet. Ugyanazt a rogyasztás technikát használtam, csak most szigorú, geometrikus rendszerek helyett egy játékosabb attitűddel rendeztem a különböző méretű, hőálló elemeket. Azokra az ókori városokra gondoltam, amik organikusan épülnek, egyik ház a másik után, utcák választják el őket egymástól. Az egyik elemen egy nagyobb, sűrűbb forma látható, míg van, amin csak pár darab emelkedik ki az üveg síkjából. A füstüveget azért választottam, mert ahogy meghajlik, fekete csíkok képződnek, amik egy grafikai mintát rajzolnak a tárgyra, mégis az átlátszósága egy lepelre emlékeztet minket. A hőálló anyagok, amik a kemencében formálták az üveget, el

lettek távolítva, így végül a város makettnek csak egy lenyomata marad meg a végső tárgyban. Pont, ahogyan az ókori romok is már csak lenyomatai egy városnak, épületnek. A négyzetes formák egy geometrikus, éles testet képeznek, de ahogy ráborul az üveg, lepuhulnak a formák, organikusabbá válik a tárgy. Az elemek széle nem lett teljesen egyenes, hiszen az üveg drapériaként viselkedik a kemencében. Ennek tudatában voltam, mikor megterveztem a tárgyat, de arra jutottam, hogy egy másik technikával beavatkozni az üveg mozgásába idegenné tenné a tárgyat az anyagától. A három elem együtt volt kiállítva a Cella Septichorában is, mert a „valami” és a „semmi” viszonyának feszültségét így lehet a legerősebben érzékelni. A kompozíciókat először digitálisan terveztem meg, de mikor elkezdtem a kemencébe pakolni a formákat, még hagytam helyet magamnak arra, hogy játszak az elemek végső elhelyezésével. Előtte már végeztem kísérleteket, amikből kiderült, hány réteg hőálló anyagot lehet az üveg alá helyezni, amitől az még nem vékonyodik el annyira, hogy kilyukadjon, vagy túlságosan törékennyé váljon. Valamint arra is volt már előzetes próbálkozásom, hogy ha egy minimalistább darabot készítek, hogy helyezhetem el úgy a formákat, hogy az feszültséget keltsen, vagy éppen harmóniát teremtsen.

Ugyan a projekt az ókori örökségek körül forgott, mégis úgy érzem, hogy a munkám fő mondanivalója a huszonegyedik század emberének szól. Főleg Baranya megyébe jellemző probléma a szellemfalvak kialakulása. A Pécs környéki apró falvakban kevés lehetőség van nem csak munkára, de szórakozásra, és bevásárlás, egészségügyi problémák esetén is több opciót kínál egy nagyobb város. Sokan szeretnek vidéken élni, de egyszerűen az ember nem tud ott maradni hosszú távon, ha nem tud elhelyezkedni, nem tud biztosítani elég lehetőséget a gyerekének, vagy nem tud olyan árucikkeket beszerezni, amire szüksége lenne. A közlekedés is általában probléma, a buszok ritkán járnak, és ha nincs saját autó, még a környező városokba is nehéz eljutni. Ebből fakad, hogy még alvóvárosként se tudnak funkcionálni ezek a települések. Nekem is el kellett költöznöm egy nagyobb, megyei jogú városba, mert a szülővárosomban nincs lehetőség azokra a dolgokra, amiket csinálni szeretnék. Ceglédre egyre többen költöznek el Budapestre, pedig Cegléd nem egy falu; ettől függetlenül sincsenek meg azok a munkahely lehetőségek, amikre a képzett emberek vágyának. Magyarországon nagy probléma, hogy úgynevezett „vízfej” alakult ki Budapesten, de minél többen költöznek oda, annál nehezebb helyzetbe kerül az ingatlan piac, már most elszabadultak az árak, és a lakások, ahol el tudnak helyezkedni az emberek, nem feltétlenül felel meg az igényeiknek. Mindeközben egyre több a szellemfalu, ahol üresen állnak a házak, amiket nem tudtak eladni az onnan elköltözők. Lassan az elhagyatott épületek

állapota is annyira leromlik, hogy már a felújítás is reménytelen. A munkámban ezeknek a városoknak a helyzetét illusztrálom.

Bourdieu mező-elmélete is jelen van a plasztikámban. Ez a szociológiában ismert fogalom a társadalmat mezőkre bontja le, amik egymás mellett helyezkednek el. Ugyan hatással vannak egymásra a különböző mezők, összeköttetésben vannak egy- egy fogalom által, mégis éles határok választják el őket egymástól. Bourdieu elmélete egy társadalmi térkép, amivel megérthetjük az életünk különböző területeinek viszonyát egymáshoz képest. A mező-elmélet egy absztrakt fogalom terepasztala. A munkám három különböző mezőből áll, amik egyként értelmezhetők, mégis elhatárolódnak egymástól. Bár Bourdieu egy sík elképzelésről beszél, azt is kiemeli, hogy a mezőkön belül hierarchia jelentkezik. Ezt szintén illusztrálom a munkámban.

Ahogy már említettem, a diplomamunkám is egy hasonló koncepció alapján készült, és az anyagkutatásomat is a diplomára való felkészülésem során végeztem. A *Town square* című munkámban a panel lakótelepeket illusztráltam, míg a Bábelrel inkább a nagyváros és vidék viszonyát hangsúlyoztam. A lakóhelyek és mezők kapcsolata foglalkoztatott a harmadik évem végén, és habár a témát egyelőre lezártnak tekintem, a rogyasztás ezt a formáját közel se érzem kiaknázottnak. Úgy hiszem, ezzel a technikával nem csak kifejező plasztikákat tudok majd a jövőben létrehozni, hanem akár a design, vagy az építészeti üvegek mezejére is belépést nyújthat nekem. A modern üvegművészet jövőjét nem a bonyolult technikai megoldásokban látom, hanem a kreatív, kísérletező attitűdben.